

გია ჩხაიძე*

საერთო სასამართლოების მიერ ნორმის გამოყენების პრაქტიკის გათვალისწინება საკონსტიტუციო დავის განხილვისას

I. შესავალი

ნორმატიული აქტის კონსტიტუციურობის შემოწმებისას საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმის სიტყვასიტყვით მნიშვნელობასთან ერთად, ითვალისწინებს ნორმის გამოყენების პრაქტიკას,¹ რაშიც იგულისხმება საერთო სასამართლოს ავტორიტეტული განმარტება.² ამგვარი მიდგომა ორიენტირებულია საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოების პრაქტიკის დაახლოებაზე, რათა გამოირიცხოს სადავო ნორმასთან დაკავშირებით პარალელური განმარტებები³ და ხელისუფლების ორგანოების მიერ კონსტიტუციური უფლებამოსილების გადაჭარბება.⁴ სასამართლოები კონსტიტუციის დაცვის ფუნქციას ასრულებენ კანონების „კონსტიტუციური უფლებებისადმი კეთილგანწყობილი“ ინტერპრეტაციით.⁵ კონსტიტუციის უზენაესობის განმტკიცებისთვის საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოებს შორის დიალოგი შემთხვევითი არ არის – საერთო სასამართლო ნორმის განმარტებისას ვერ უგულებელყოფს კონსტიტუციის მოთხოვნებს და თავის მხრივ, საკონსტიტუციო სასამართლოც ვერ უარყოფს საერთო სასამართლოს ხედვას სადავო ნორმის პრაქტიკაში გამოყენების ფარგლებზე.⁶ ცხადია, ნორმის გამოყენების პრაქტიკის სისწორეს საკონსტიტუციო სასამართლო ვერ შეაფასებს, თუმცა ნორმის კონსტიტუციასთან შესაბამისი განმარტების არსე-

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, <https://orcid.org/0009-0006-9731-2802>

¹ „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 26-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

² იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადაწყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

³ შავგულიძე, 2024, 121.

⁴ Gihuri, 2024, 4.

⁵ Visser, 2014, 77.

⁶ The Protection of Fundamental Rights by The Constitutional Court, CDL-STD (1995)015, Science and Technique of Democracy No.15, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Brioni, Croatia, 23-25 September 1995, 14.

ბობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.⁷ ეს იმ ფონზე, როდესაც სადავო ნორმის არაკონსტიტუციური შინაარსის სწორად იდენტიფიცირება პირდაპირ უკავშირდება კონსტიტუციური სარჩელის თუ წარდგინების წარმოებაში მიღებას და მასზე საკონსტიტუციო სასამართლოს მხრიდან არსებითად მსჯელობას.⁸

საკონსტიტუციო სასამართლო სადავო ნორმას იღებს იმ ნორმატიული შინაარსით, რაც გამოიყენა საერთო სასამართლომ.⁹ კანონის გამოყენების წინა ხაზზე საერთო სასამართლოები დგანან და კონკრეტული კანონის კონსტიტუციურობის დადგენა ყველაზე უკეთ კონკრეტულ შემთხვევებში მისი გამოყენების პერსპექტივიდან არის შესაძლებელი.¹⁰ საკონსტიტუციო სასამართლო ამომწებს ნორმის როგორც ფორმალურ, ისე მატერიალურ მხარეს.¹¹ საკონსტიტუციო კონტროლი ასევე მოიაზრებს ნორმის ახსნა-განმარტებას.¹² ამასთან, მოსარჩელების მხრიდან ნორმის არაკონსტიტუციურად ცნობის მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, მათ მიერ იდენტიფიცირებული ნორმის სავარაუდო არაკონსტიტუციური შინაარსი ცხადად უნდა გამომდინარეობდეს სადავო ნორმის ტექსტიდან ან/და ამას უნდა ადასტურებდეს სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტული განმარტება.¹³

ნორმის კონსტიტუციასთან შეუსაბამობის მტკიცების ტვირთს საკონსტიტუციო სასამართლო მხარეებს აკისრებს და აღნიშნავს, რომ მათ უნდა წარუდგინონ სასამართლოს მტკიცებულებები.¹⁴ შედეგად, კონსტიტუციური სარჩელის დასასაბუთებლად მოსარჩელებს უნევთ შეისწავლონ საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკა, რომელიც არ არის სრულყოფილი და თანმიმდევრული. სასამართლოს არ გააჩნია ერთგვაროვანი დამოკიდებულება, თუ რა იგულისხმება

⁷ ერემაძე, 2013, 144.

⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 22 აპრილის N2/2/1360 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-8.

⁹ იხ., Revised Report on Individual Access to Constitutional Justice, Adopted by the Venice Commission at its 125th Online Plenary Session, CDL-AD (2021)001, European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission), Strasbourg, 11-12 December 2020, 33; The Federal Constitutional Court of Federal Republic of Germany, 1 BvR 1804/03, 7 December 2004.

¹⁰ Sadurski, 2014, 35.

¹¹ ლოლაძე, მაჭარაძე, ფირცხალიშვილი, 2021, 150.

¹² ზოიძე, 2007, 64.

¹³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 19 ოქტომბრის N3/4/858 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქეები – ლაშა ჩალაძე, გივი კაპანაძე და მარიკა თოდუა საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის წინააღმდეგ“, II-4.

¹⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 7 დეკემბრის N2/8/765 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე დავით ძონენიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-10.

სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტულ განმარტებაში,¹⁵ როგორც საერთო სასამართლოს განმარტების გათვალისწინების ფარგლები,¹⁶ რას მოიაზრებს ერთი და იმავე ინსტანციის სასამართლოს წინააღმდეგობრივი განმარტება ან განმარტების აშკარად არაგონივრულობა.¹⁷ გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ეს საკითხი მეცნიერულად სათანადოდ შესწავლილი არ არის და საკვლევ თემაზე არ მოიპოვება მდიდარი ანალიტიკური ლიტერატურა.¹⁸

ნაშრომის მიზანია, ნორმატიული აქტის შინაარსის შემოწმებისას საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ საერთო სასამართლოს განმარტების გაზიარებასთან დაკავშირებული სირთულეების გადასაჭრელად რეკომენდაციების შემუშავება, იმგვარი სტანდარტისა და მახასიათებლების დადგენა, რაც მოსარჩელეებს ხელს შეუწყობს სადავო ნორმის შინაარსის სწორად დადგენისთვის კონსტიტუციური სარჩელის თუ წარდგინების დასაბუთებაში, საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოებს დაეხმარება ნორმის განმარტების პრაქტიკის დაახლოებაში, საკონსტიტუციო სასამართლოს კი გაუადვილებს გადანყვეტილების დასაბუთებას. მიზნის მისაღწევად ყურადღება გამახვილებულია ნორმის რეალური კონსტიტუციური შინაარსის იდენტიფიცირებისთვის საკონსტიტუციო სასამართლოს თანმიმდევრული მიდგომის საჭიროებაზე, გამოკვეთილია საკონსტიტუციო სასამართლოს განსაკუთრებული დანიშნულება ეფექტიანი საკონსტიტუციო კონტროლის განხორციელების საქმეში, გაანალიზებულია საკონსტიტუციო სასამართლოს დადგენილი სტანდარტის ცალკეული კომპონენტი და სამართალწარმოებაში გამოვლენილი ხარვეზები, გამოკვლეულია საქართველოსთვის მოდელური საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკა.

II. სადავო ნორმის გამოყენების პრაქტიკის გათვალისწინების იდენტიფიცირება

„საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონში 2002 წელს განხორციელებული ცვლილების შედეგად, ნორმატიული აქტის შინაარსის განსაზღვრისას, საკონსტიტუციო სასამართლომ სიტყვასიტყვით მნიშვნელობასთან ერთად, მხედველობაში უნდა მიიღოს ნორმის

¹⁵ იხ., ჯავახიშვილი (რედ.), 2024, 138.

¹⁶ იხ., ზოიძე, 2021-2022, 15.

¹⁷ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადანყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

¹⁸ იხ., გეგენავა, ჯავახიშვილი, 2018; აბესაძე, 2023.

გამოყენების პრაქტიკა.¹⁹ საკანონმდებლო საფუძვლის არსებობის მიუხედავად, საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმის გამოყენების პრაქტიკის გაუთვალისწინებლად,²⁰ შინაგანი რწმენის საფუძველზე განმარტავდა სადავო ნორმატიულ აქტს და ნორმის კონსტიტუციასთან შესაბამისი ინტერპრეტაციის პირობებში არ აკმაყოფილებდა სარჩელს.²¹ სასამართლო ნორმატიული აქტის კონსტიტუციურობის შემონღმებისას „უფრო ფორმალისტურ მიდგომას ირჩევდა“.²² სადავო ნორმის ინტერპრეტაციისას თუკი დაასკვნინდა, რომ ნორმა კონსტიტუციის საწინააღმდეგოდ შესაძლებელია განმარტებულიყო, ასეთ ნორმას მიიჩნევდა არაკონსტიტუციურად, ხოლო ნორმის კონსტიტუციის შესაბამისი განმარტების პირობებში, საექფოობის გამოსარიცხად გაითვალისწინებდა ნორმის კონსტიტუციურობის პრეზუმფციას.²³

საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასებით, ნორმის გამოყენებასთან დაკავშირებით, საერთო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა რელევანტური იქნებოდა მაშინ, როდესაც მნიშვნელოვანი იყო იმის გარკვევა, რამდენად შესაბამებოდა ის სამართლებრივი უსაფრთხოების პრინციპიდან გამომდინარე მოთხოვნებს.²⁴ კეთილსინდისიერი განმარტების პირობებში, თუ ნორმა თვითნებური ხასიათის და ადამიანის უფლებებისთვის საზიანო შინაარსის არ იყო, მაშინ იგი დააკმაყოფილებდა სამართლებრივი უსაფრთხოების მოთხოვნებს.²⁵ თავის მხრივ, კეთილსინდისიერი და გონივრული განმარტებით, საკონსტიტუციო სასამართლო ცდილობდა გაერკვია კანონმდებლის ნება.²⁶ იმ შემთხვევაში, როდესაც ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლოს ცალსახა პოზიცია ჰქონდა, მაშინ

¹⁹ 2002 წლის 12 თებერვლის N1264 საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე“, მე-17 მუხლი.

²⁰ იხ., შავგულიძე, 2024, 118.

²¹ აბესაძე, 2023, 102.

²² ზედელაშვილი, ქეცბაია, 2024, 45.

²³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 13 მაისის N1/1/428,447,459 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი, საქართველოს მოქალაქე ელგუჯა საბაური და რუსეთის ფედერაციის მოქალაქე ზვიად მანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-18.

²⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2010 წლის 22 მარტის N2/1/481 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე ნინო ბურჯანაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-9.

²⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 ოქტომბრის N2/2-389 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე მაია ნათაძე და სხვები საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს პრეზიდენტის წინააღმდეგ“, II-6.

²⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 6 აპრილის N2/1/415 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-45.

სასამართლოს შეფასებით, არ იყო საჭირო ნორმის გამოყენების ცალკეულ შემთხვევაზე მსჯელობა, რადგან ეს მის უფლებამოსილებაში არ შედიოდა.²⁷

მოგვიანებით, 2015 წელს საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ სადავო ნორმის შინაარსის განსაზღვრისას, ის მხედველობაში მიიღებდა ნორმის გამოყენების პრაქტიკას და განიხილავდა საკანონმდებლო ნორმას სწორედ იმ ნორმატიული შინაარსით, რომლითაც იგი საერთო სასამართლომ გამოიყენა.²⁸ ამ საქმეში, სადავო იყო საგადასახადო კოდექსის რეტროაქტიურად გაუქმებული ის ნორმა, რომელიც მოსარჩელეს ართმევდა უფლებას, საგადასახადო ორგანოსთვის მიემართა და მოეთხოვა 2006 წელს და შემდგომ წლებში წარმოშობილი ზარალის გადატანა 10 წლიან ვადაზე. საკონსტიტუციო სასამართლომ, საერთო სასამართლოს განმარტების გაზიარებით, მიიჩნია, რომ სადავო ნორმა უკუძალით არ აკისრებდა მოსარჩელეს რაიმე დამატებით საგადასახადო ტვირთს და ამიტომ არ უარესდებოდა მოსარჩელის სამართლებრივი მდგომარეობა.²⁹ აღნიშნულ საქმეზე საკონსტიტუციო სასამართლო სრულად დაეყრდნო საერთო სასამართლოს განმარტებას სადავო ნორმის შინაარსის შეფასებისას და დღემდე ამ სტანდარტს იყენებს საქმეთა განხილვისას.

საკონსტიტუციო დავის გადაწყვეტისას საერთო სასამართლოს პრაქტიკა სადავო ნორმის შინაარსთან და გამოყენებასთან დაკავშირებით მეტ-ნაკლებად ურყევი მოცემულობაა, აღნიშნულის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიცია იყოს დასაბუთებული და თანმიმდევრული. ის უნდა დარწმუნდეს, რომ საერთო სასამართლოს განმარტებით ხელი შეეწყობა კონსტიტუციის მოთხოვნების შესრულებას.³⁰ თავად საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეებმა სასამართლო ძალაუფლების განხორციელებისას უფრო სიღრმისეულად უნდა განიხილონ დავის ფაქტობრივი გარემოებების და ამდენად, გასაჩივრებული ნორმის კავშირი კონსტიტუციურ ნორმებთან.³¹ სხვაგვარად, საკონსტიტუციო სასამართლო ობიექტურად უნდა აფასებდეს სადავო ნორმის ნორმატიულ შინაარსს და უზრუნველყოფდეს სადავო ნორმის იმ პრაქტიკული შედეგების სწორად იდენტიფიცირებას, რომლებიც არღვევს ადამიანის უფლებებს, რათა მისი მიდგომა აკმაყოფილებდეს განჭვრეტადობის მოთხოვნას.³²

²⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 27 დეკემბრის N2/5/554 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე თამარ ჯავახიძე საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის წინააღმდეგ“, II-7.

²⁸ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადაწყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

²⁹ იქვე, II-33.

³⁰ იხ., Iniesta, 2005, 12.

³¹ Sweet, 2007, 92.

³² საინტერესოა ესპანეთის გამოცდილება, სადაც საკონსტიტუციო სასამართლო საკანონ-

III. სადავო ნორმის გამოყენების პრაქტიკის მხედველობაში მიღების ფარგლები

საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასებით, სადავო ნორმის ნორმატიული შინაარსის შემონმებისას, საგულისხმოა არა აქტის მოქმედების შედეგად ჩამოყალიბებული ურთიერთობის ფორმალური მხარე თანმდევი შედეგებით, არამედ მნიშვნელობა ენიჭება სადავო ნორმის პრაქტიკულ შედეგებს.³³ საკონსტიტუციო სასამართლო ამონმებს საჯარო ხელისუფლების მხრიდან სადავო ნორმის გამოყენების კონსტიტუციურობას.³⁴ პარლამენტი და სასამართლო სხვადასხვა საკითხზე კონცენტრირდებიან: საკანონმდებლო ორგანო მიზნად ისახავს ძირითადი უფლებების დაბალანსებას, სასამართლო კი ნორმის ინტერპრეტაციით უნდა შეაფასოს, დაწესებულმა შეზღუდვებმა მომეტებულად ხომ არ შელახა ადამიანის უფლებები.³⁵

ნორმის გამოყენებასთან დაკავშირებით საერთო სასამართლოს განმარტებას აქვს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ნორმის შინაარსის განსაზღვრისთვის, რადგან ნორმის ნორმატიულ შინაარსთან, პრაქტიკულ გამოყენებასთან და აღსრულებასთან დაკავშირებით გადანყვეტილებას იღებენ საერთო სასამართლოები.³⁶ შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმას იხილავს სწორედ იმ ნორმატიული შინაარსით, რომლითაც იგი საერთო სასამართლომ გამოიყენა.³⁷ აღსანიშნავია, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ნორმის ინტერპრეტაციასთან დაკავშირებით ორგვარი მიდგომა არსებობს: 1. კანონის კონსტიტუციურობის პრეზუმფცია, რა დროსაც საკონსტიტუციო სასამართლო, გარდა აშკარა არაკონსტიტუციურობისა, თავს იკავებს სადავო ნორმის გაუქმებისგან; 2. „ცოცხალი კანონის“ მიდგომა, რომელიც იტალიამ განავითარა და რომელიც გუ-

---

ნმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოებს განუსაზღვრავს თხუთმეტდღიან ვადას გასაჩივრებული ნორმებთან დაკავშირებით სამართლებრივი მოსაზრებების წარმოსადგენად, იხ., *Organic Law on The Constitutional Court of the Kingdom of Spain, 1979, Art. 37*; გერმანიის ფედერალურ საკონსტიტუციო სასამართლოს შეუძლია სასამართლოებისგან გამოითხოვოს ინფორმაცია სადავო ნორმის პრაქტიკის შესახებ, იხ., *The Act on the Federal Constitutional Court of Federal Republic of Germany, 1951, Art. 82(4)*.

³³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 5 მაისის N2/4/461 საოქმო ჩანაწერი საქმეზე, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-3.

³⁴ ჯავახიშვილი, 2017, 336.

³⁵ Kriszta, Attila, 2023, 6.

³⁶ იხ., Lalisan, 2020, 6.

³⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადანყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

ლისხმობს ნორმის კონსტიტუციურობის შეფასებას საერთო სასამართლოს მიერ გაკეთებული განმარტების შესაბამისად.³⁸

საერთო სასამართლოს პრაქტიკა სადავო ნორმის შინაარსის განსაზღვრისთვის „ურყევი მოცემულობაა“.³⁹ ამასთან, სადავო ნორმის შინაარსის იდენტიფიცირებისას საკონსტიტუციო სასამართლო არ არის შეზღუდული საერთო სასამართლოს პრაქტიკით და შეუძლია არ გაიზიაროს ის.⁴⁰ თუმცა მან სადავო ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტება მიიჩნია მბოჭავად.⁴¹ ამგვარი მიდგომა ლოგიკურია, ვინაიდან ნორმის გამოყენების პრაქტიკულ შედეგებთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილებას საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატა იღებს, რითაც სრულდება ნორმის შინაარსის განსაზღვრა.⁴²

საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, საკონსტიტუციო სასამართლო აკეთებს დატყმას, რა შემთხვევებში არ იხელმძღვანელებს საერთო სასამართლოების პრაქტიკით: 1. არსებობს საერთო სასამართლოების წინააღმდეგობრივი განმარტება; 2. საერთო სასამართლოების განმარტება არაგონივრულია.⁴³ ამგვარი პოზიციის არსებობის მიუხედავად, საკონსტიტუციო სასამართლოს არ გააჩნია ჩამოყალიბებული პრაქტიკა, თუ რას მოიაზრებს საერთო სასამართლოების წინააღმდეგობრივი განმარტება ან ასეთი განმარტების არაგონივრულობა. საერთო სასამართლოების პრაქტიკის ანალიზით საკონსტიტუციო სასამართლო ცდილობს ჩასწვდეს ნორმის გამოყენების ასპექტებს, ის არ აფასებს ასეთი პრაქტიკის მართებულობას.⁴⁴ უდავოა, რომ საერთო სასამართლოს განმარტების კონკრეტული დავის გადაწყვეტისთვის რელევანტურად არმიჩნევა უნდა იყოს დასაბუთებული. ეს იმ ფონზე, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს მიზანი საერთო სასამართლოების გადაწყვეტილების რევიზია არ არის.⁴⁵ ამდენად, საკონსტიტუციო სასამართლოს დამოკიდებულება ამ საკითხების მიმართ

³⁸ იხ., Visser, 2014, 286-291.

³⁹ ჯავახიშვილი (რედ.), 2024, 138.

⁴⁰ ზოიძე, 2021-2022, 15.

⁴¹ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილება საქმეზე, „შპს სამაუნეებლო კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-79.

⁴² „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-17 მუხლის მე-5 პუნქტი.

⁴³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადაწყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ზანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

⁴⁴ გეგენავა, ჯავახიშვილი, 2018, 135.

⁴⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2023 წლის 29 ივნისის N1/24/1770 განჩინება საქმეზე, „ნუგზარი კორიაკიდის, ანასტასია ზაუტაშვილი და მეველუდი სვანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

უნდა იყოს ცხადი და გააზრებული, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა წარმოადგინოს დამაჯერებელი შეფასება, კონკრეტულად რა იგულისხმება ამგვარ გამონაკლისად. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მუდამ იარსებებს კონსტიტუციური სარჩელის თუ წარდგინების წარმოებაში არ მიღების საფუძველი.

საკონსტიტუციო სასამართლო სადავო ნორმის კონსტიტუციურობას აფასებს იმ შინაარსით, რომელიც ნორმას აქვს საქმის გადაწყვეტის დროს.⁴⁶ სადავო აქტის რეალური შინაარსის კონსტიტუციურობის შეფასებისას, სასამართლო ითვალისწინებს და მოცემულობად იღებს საერთო სასამართლოს განმარტებას. ამდენად, მნიშვნელოვანია, სადავო ნორმის არაკონსტიტუციურად ცნობის მოთხოვნა ეფუძნებოდეს სადავო ნორმის შინაარსის სწორ აღქმას, რასაც უნდა ადასტურებდეს საერთო სასამართლოების პრაქტიკა.⁴⁷ მით უმეტეს, როდესაც საკონსტიტუციო სასამართლო ცხადად არ გამოკვეთს, მაგრამ იზიარებს „ცოცხალი კანონის“ მიდგომას. სასამართლო პრაქტიკის მდგრადობასა და თანმიმდევრულობაზე არის დამოკიდებული საკონსტიტუციო სასამართლოს ფაქტობრივი გავლენა საკანონმდებლო და სასამართლო პროცესებზე.⁴⁸ მისი გადაწყვეტილების სავალდებულობის გათვალისწინებით, სადავო ნორმის ნორმატიული შინაარსის დასადგენად, საკონსტიტუციო სასამართლოს მართებს განმარტების მრავალფეროვანი მეთოდების გამოყენება.⁴⁹

IV. სადავო ნორმის გამოყენების პრაქტიკის თავისებურებები

1. საერთო სასამართლოს ავტორიტეტული განმარტება

საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმის ავტორიტეტულ განმარტებად მოიაზრებს საერთო სასამართლოების იმ განმარტებას, რომელიც სუბსუმციის გზით ნორმისთვის ფაქტობრივი გარემოებების შეფარდებისა და ინტერპრეტაციის გზით მიიღება.⁵⁰ საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის გასაზიარებელია ნორმის სასამართლო პრაქტიკით განსაზღვრული შინაარსი.⁵¹ იმის დასადგენად, თუ

⁴⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის N2/2/656 გადაწყვეტილება საქმეზე, „სს „სილქ როუდ ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7.

⁴⁷ ჯავახიშვილი (რედ.), 2024, 137.

⁴⁸ Sweet, 2007, 92.

⁴⁹ Finck, 1997, 129-130.

⁵⁰ იხ., ბარამაშვილი, მაჭარაშვილი, 2021, 31.

⁵¹ ზოიძე, 2021-2022, 14.

რამდენად დასაბუთებულია მოსარჩელის მოთხოვნა, საკონსტიტუციო სასამართლო იყენებს საერთო სასამართლოების განმარტებებს ნორმატიულ აქტთან დაკავშირებით, რისთვისაც გამოითხოვს სადავო ნორმის პრაქტიკაში გამოყენების ამსახველ განჩინებებს და გადაწყვეტილებებს.⁵² თუმცა ისიც აღსანიშნავია, რომ მოსარჩელეა ვალდებული, სასამართლოს წარუდგინოს მტკიცებულებები და ნორმის ავტორიტეტულ განმარტებასთან დაკავშირებული პრაქტიკა, რომელსაც საკონსტიტუციო სასამართლო შეაფასებს და გააანალიზებს,⁵³ მოპასუხე მხარის მიერ წარდგენილ შესაბამის სასამართლო პრაქტიკასა და ნორმის ავტორიტეტულ განმარტებასთან ერთად.⁵⁴

საკონსტიტუციო სასამართლო როგორც მოსარჩელეს, ისე მოპასუხე მხარეს აძლევს შესაძლებლობას წარადგინონ სადავო ნორმის იმგვარი ავტორიტეტული განმარტება, რომელიც ამყარებს მათ პოზიციას. რა იგულისხმება სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტულ განმარტებაში, საკონსტიტუციო სასამართლოს ცხადად არ განუმარტავს, თუმცა მასში ეჭვგარეშედ მოიაზრება საერთო სასამართლოს ინტერპრეტაცია.⁵⁵ ცალსახაა, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა განმარტოს ხსენებული ნორმა და განავითაროს დამაჯერებელი მსჯელობა სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტული განმარტების ცნების ირგვლივ, რადგან შესაძლებელია მოსარჩელემ ან მოპასუხემ სადავო ნორმის არაკონსტიტუციური შინაარსი ამოიკითხოს, მაგალითად, ადმინისტრაციული ორგანოს პრაქტიკაში. შესაბამისად, არსებული სტანდარტის და მიდგომის უკეთესობისკენ შეცვლა გადამწყვეტია კონსტიტუციური სარჩელის და წარდგინების წარმოებაში მიღებისთვის.

მოსარჩელის სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებისთვის მნიშვნელოვანია, საერთო სასამართლოების პრაქტიკა დაემთხვეს ნორმის მოსარჩელის მიერ არაკონსტიტუციურად მიჩნეული შინაარსით გამოყენებას. ასე მაგალითად,

⁵² იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2023 წლის 14 დეკემბრის N1/28/1669 განჩინება საქმეზე „თამარი მენაბდიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-3-4; საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 19 ოქტომბრის N3/5/1233 განჩინება საქმეზე „სს „კაპიტალ ბანკი“, უცხო ქვეყნის სანარმო შპს „ESOL B.V.“ და ამერიკის შეერთებული შტატების მოქალაქე ჯილბერტ რიჩარდ არმენტა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-11.

⁵³ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 25 დეკემბრის N2/2/1276 გადაწყვეტილება საქმეზე „გიორგი ქეპურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-58; საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 25 დეკემბრის N2/1/877 გადაწყვეტილება საქმეზე „შპს ალტა“, „შპს ოქეი“, „შპს ზუმერი ჯორჯია“, „შპს ჯორჯიან მობაილ იმპორტი“ და „შპს სმაილი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-71.

⁵⁴ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2023 წლის 14 დეკემბრის N3/3/1635 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

⁵⁵ იხ., ჯავახიშვილი (რედ.), 2024, 138.

ერთ-ერთ საქმეში მოსარჩელე სადავოდ ხდიდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ნორმის იმ ნორმატიულ შინაარსს, რომელიც მისი შეფასებით, შესაძლებლობას იძლეოდა სისხლის სამართლის საქმის ფარგლებში ყადაღა დასდებოდა კეთილსინდისიერი შემძენის (რომელიც დანაშაულებრივ კავშირში არ იმყოფება ბრალდებულთან) ქონებას. საკონსტიტუციო სასამართლომ საერთო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლისას დაასკვნა, რომ სადავო ნორმის მოსარჩელის მიერ მიჩნეული შინაარსი არ იყო საერთო სასამართლოს პრაქტიკასთან თანხვედრაში, რის გამოც, სასამართლომ სარჩელი არ მიიღო არსებითად განსახილველად.⁵⁶ ეს მიდგომა საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში მყარადაა დადგენილი, შესაბამისად, მოსარჩელემ, საერთო სასამართლოს პრაქტიკის გათვალისწინებით, სწორად უნდა განსაზღვროს სადავო ნორმის ის შინაარსი, რომელიც მისი შეფასებით ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას.⁵⁷ საკონსტიტუციო სასამართლომაც უნდა დაასაბუთოს, რატომ მიაჩნია მას სადავო ნორმასთან დაკავშირებით საერთო სასამართლოს პრაქტიკა კონსტიტუციასთან შეუსაბამოდ, რისთვისაც უნდა გამოიკვლიოს ნორმის კონსტიტუციასთან შესაბამისობა.⁵⁸ მართალია, საკონსტიტუციო სასამართლო საერთო სასამართლოს განმარტებას მოცემულობად იღებს, თუმცა მისი პოზიცია უნდა იყოს დასაბუთებული. მხოლოდ იმის აღნიშვნა, რომ საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმის შინაარსის განსაზღვრისას ითვალისწინებს საერთო სასამართლოს სამართლებრივ მსჯელობას, საკმარისი არაა. საკონსტიტუციო სასამართლო თავად ადგენს ნორმის კონსტიტუციურ ინტერპრეტაციას და ეს პროცესიც კონსტიტუციას უნდა შეესაბამებოდეს.⁵⁹

2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტება

საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიციით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა მიიჩნევა სადავო ნორმის განმარტებად და რეალურ შინაარსად.⁶⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლო საერთო სასამართლოების სისტე-

⁵⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2023 წლის 14 დეკემბრის N1/28/1669 განჩინება საქმეზე, „თამარი მენაბდიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7.

⁵⁷ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2023 წლის 11 მაისის N2/5/1654 განჩინება საქმეზე, „ალექსანდრე კობაიძე და მირანდა შალამბერიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-20; საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 30 აპრილის N1/4/1472 საოქმო ჩანაწერი საქმეზე „ნიკოლოზ ლომიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-4.

⁵⁸ შეად., The Law on the Constitutional Court of the Republic of Lithuania, 1993, Art. 27-29.

⁵⁹ იხ., Hajiyev, 2002, 4.

⁶⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის N1/10/703

მაში კანონის განმარტების უმაღლესი და საბოლოო ინსტანციაა, შესაბამისად, მისი განმარტება უნდა ჩაითვალოს ნორმის გაგების წყაროდ.⁶¹ ამდენად, იმ საქმეებში, სადაც არსებობდა სადავო ნორმის თაობაზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა, საკონსტიტუციო სასამართლომ სწორედ მისი განმარტება მიიჩნია ნორმის რეალურ შინაარსად.⁶² იგივე შეიძლება ითქვას, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტებაზე, რომლის სამართლებრივი შეფასება სავალდებულოა საერთო სასამართლოებისთვის.⁶³ შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლოს არ შეუძლია არაგონივრულად მიიჩნიოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტება.⁶⁴ უფრო მეტიც, საკონსტიტუციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ის ვალდებულია გაიზიაროს და გაითვალისწინოს დიდი პალატის მიერ სადავო ნორმის განმარტება.⁶⁵

ამ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეთა განსხვავებული მოსაზრებებიც. ერთ-ერთ საქმეში საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ნორმის შეფასებისას ის დაეყრდნობოდა უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტებას,⁶⁶ რაც დამაჯერებელი არ აღმოჩნდა განსხვავებული აზრის მქონე მოსამართლეებისთვის; მათი აზრით, უზენაესი სასამართლოს განმარტება ყველა შემთხვევაში არ შეიძლება მიიჩნეოდეს შეფასების ერთადერთ მასშტაბად, საკონსტიტუციო სასამართლო დიდი პალატის განმარტებას არ იღებს ყოველგვარი გადამოწმების გარეშე, რადგანაც „უზენაესი სასამართლო ხშირად ცვლის პრაქტიკას, საკუთარ მიდგომას, განსხვავებული შინაარსით აფასებს ნორმებს ან უბრუნდება ძველ პრაქტიკას“⁶⁷. გასაზიარებელია

გადანყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14.

⁶¹ იქვე, II-16.

⁶² იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 25 დეკემბრის N2/2/1276 გადაწყვეტილება საქმეზე, „გიორგი ქებურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁶³ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-17 მუხლის მე-5 პუნქტი.

⁶⁴ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილება საქმეზე, „შპს სამაუნეებლო კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-77-78.

⁶⁵ იქვე, II-79.

⁶⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილება საქმეზე, „შპს სამაუნეებლო კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-78.

⁶⁷ იხ., საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების – ირინე იმერლიშვილის, გიორგი კვერენჩილაძის, მაია კოპალეიშვილის და თამაზ ცაბუტაშვილის განსხვავებული აზრი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პლენუმის 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით საქმეზე, „შპს სამაუნეებლო

მოსამართლეთა განსხვავებული აზრში ასახული პოზიცია, საკონსტიტუციო სასამართლომ უაპელაციოდ და შეფასების გარეშე არ უნდა გაითვალისწინოს დიდი პალატის განმარტება, მისი მიდგომა ყველა შემთხვევაში უნდა იყოს მოტივირებული.⁶⁸ საერთო სასამართლოს განმარტება უნდა შეესაბამებოდეს კონსტიტუციას, თუმცა რადგანაც კონსტიტუციის ინტერპრეტაციის ექსკლუზიური უფლებამოსილება აქვს საკონსტიტუციო სასამართლოს, მან უნდა შეამოწმოს საერთო სასამართლოს განმარტების კონსტიტუციასთან შესაბამისობა.⁶⁹ მისი ამგვარი მიდგომა უნდა იყოს დასაბუთებული და გასაგები. ის უნდა ჩასწვდეს დიდი პალატის განმარტების კონსტიტუციურობას და თუ აღმოაჩენს, რომ ამგვარი განმარტება ეწინააღმდეგება კონსტიტუციურ ღირებულებებს და შეიცავს ადამიანის უფლებების დარღვევის საფრთხეს, იგი არ გაითვალისწინოს.⁷⁰

იმ შემთხვევაში, თუკი არ არსებობს სადავო ნორმასთან დაკავშირებით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განმარტება, საკონსტიტუციო სასამართლოს შეუძლია იხელმძღვანელოს სააპელაციო ან რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს განმარტებით. მაგალითად, ერთ-ერთ საქმეში მოსარჩელე ასაჩივრებდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის იმ ნორმებს, რომლებიც განსაზღვრავდნენ დადგენილების გასაჩივრების 10 დღიან ვადას არა დადგენილების ჩაბარების, არამედ სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადების მომენტიდან. ამასთან, ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობა გამოიწვევდა საჩივრის განუხილველად დატოვებას; მოსარჩელის პოზიციით მხოლოდ დადგენილების სამოტივაციო ნაწილის გაცნობის შემდეგ იქნებოდა შესაძლებელი მისი გასაჩივრება, რადგან სხვა შემთხვევაში უცნობია დადგენილების მიღების სამართლებრივი მოტივები.⁷¹ ამ საქმეზე საკონსტიტუციო სასამართლო სადავო ნორმების ნორმატიული შინაარსის გასაგებად დაეყრდნო საქართველოს სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკას და დაადგინა, რომ ამგვარი წესით იზღუდებოდა სამარ-

კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁶⁸ იხ., Constitutional Court Judgment of Republic of Italy, No. 122, 8 February 2017.

⁶⁹ იხ., Keturakienė, Murauskas, 2023, 175.

⁷⁰ პოლონეთს საკონსტიტუციო სასამართლოს შეუძლია მიმართოს უზენაეს სასამართლოს და სთხოვოს გასაჩივრებული კანონის დებულების გამოყენების ან ინტერპრეტაციის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება, იხ., The Act on the Organisation of the Constitutional Tribunal and the Mode of Proceedings Before the Constitutional Tribunal Republic of Poland, 2016, Art. 70.

⁷¹ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 18 აპრილის N1/3/1263 გადაწყვეტილება საქმეზე, „ირაკლი ხვედელიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, I-7-8.

თლიანი სასამართლოს უფლებრივი კომპონენტი – ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში საჩივრის შეტანის გზით უფლების სრულყოფილად და ეფექტიანად დაცვის შესაძლებლობა.⁷² კიდევ ერთ საქმეში საკონსტიტუციო სასამართლომ პირდაპირ მიუთითა, რომ სადავო ნორმის კონსტიტუციურობის შეფასებისას და გადაწყვეტილების მიღებისას იხელმძღვანელებდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით.⁷³

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტებას დიდი მნიშვნელობა აქვს საერთო სასამართლოების სისტემაში ნორმის ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით. თუმცა ეს არ გამორიცხავს საკონსტიტუციო სასამართლოს მხრიდან ამგვარი განმარტების გადამონმებას და შეფასების ერთადერთ მასშტაბად მიღების დაუშვებლობას, ვინაიდან საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეაფასოს ამგვარი განმარტების კონსტიტუციასთან შესაბამისობა.⁷⁴ რამდენადაც საკონსტიტუციო კონტროლი არის კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების დაცვის ცნობიერების გაზრდის პროდუქტი,⁷⁵ კანონის კონსტიტუციასთან შესაბამისი განმარტება სასამართლოებს ავალდებულებს, მათი განმარტება თავსებადი იყოს ადამიანის უფლებების ცალკეული ასპექტის სათანადოდ დაცვასა და კონსტიტუციის შინაარსთან.⁷⁶ ამრიგად, საკითხისადმი საკონსტიტუციო სასამართლოს დამოკიდებულება უნდა იყოს თანმიმდევრული და დასაბუთებული, რადგან საქმეების გადაწყვეტის ეტაპზე სადავო ნორმის კონსტიტუციასთან შესაბამისობის დადგენა და სასამართლოს მიერ გაკეთებული განმარტებები გავლენას ახდენს მმართველობის სისტემის ფუნქციონირებასა და საზოგადოების განვითარებაზე.⁷⁷ შესაბამისად, ადამიანთა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებისაკენ გადადგმულმა თითოეულმა ქმედითმა ნაბიჯმა შესაძლოა შეცვალოს არსებული სამართლებრივი რეალობა უკეთესობისაკენ და განამტკიცოს საკონსტიტუციო წესრიგი.

⁷² იქვე, II-21.

⁷³ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 13 ნოემბრის N1/7/681 საოქმო ჩანაწერი საქმეზე, „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-21.

⁷⁴ იხ., Lalisán, 2020, 10.

⁷⁵ Ginsburg, Versteeg, 2014, 616

⁷⁶ უნგრეთის შემთხვევაში, ამგვარი მოთხოვნა პირდაპირ კონსტიტუციით არის განსაზღვრული და სასამართლო პრაქტიკით დამკვიდრებული, იხ., Constitutional Court Decision of Republic of Hungary, N3434 (X. 25.), 25 October 2023; Constitutional Court Decision of Republic of Hungary, N3328 (VII. 21.), 21 July 2022.

⁷⁷ Michaut, 1996, 424.

V. სადავო ნორმის გამოყენების პრაქტიკის მხედველობაში არმიღების გამოწვევის შემთხვევები

1. ერთი და იმავე ინსტანციის სასამართლოს წინააღმდეგობრივი განმარტება

საკონსტიტუციო სასამართლო არ გაიზიარებს სადავო ნორმასთან დაკავშირებით საერთო სასამართლოს განმარტებას, როდესაც ერთი და იმავე ინსტანციის სასამართლოები ნორმას განმარტავენ ურთიერთწინააღმდეგობრივად, რადგან მიიჩნევა, რომ სადავო ნორმის შინაარსი საბოლოოდ არ არის განსაზღვრული.⁷⁸ ამდენად, თუკი საერთო სასამართლოებმა ნორმას მიანიჭეს სხვადასხვა მნიშვნელობა, საკონსტიტუციო სასამართლო არ იღებს მხედველობაში რომელიმე ერთი სასამართლოს განმარტებასა და პრაქტიკას.⁷⁹ მისი შეფასებით, ნორმასთან დაკავშირებით, არაერთგვაროვანი განმარტება შეიძლება მიუთითებდეს ნორმის ბუნდოვანებასა და არაკონსტიტუციურობაზე.⁸⁰

სადავო ნორმასთან დაკავშირებული არაერთგვაროვანი განმარტების შესახებ, მოსარჩელე მხარემ საკონსტიტუციო სასამართლოს უნდა წარუდგინოს მტკიცებულებები – საერთო სასამართლოს პრაქტიკა ან სამართალმემფარდების ავტორიტეტული განმარტება.⁸¹ თუმცა, როგორც აღინიშნა, ზუსტად რა იგულისხმება სამართალმემფარდების ავტორიტეტულ განმარტებაში, საკონსტიტუციო სასამართლოს დამაჯერებელი პოზიცია არ გააჩნია.⁸² ასეთ პირობებში, მნიშვნელოვანია, გამოიკვეთოს ერთიანი მიდგომა, რა მოიაზრება ამ ცნების ქვეშ, რადგან ამ საკითხის სიცხადესთან პირდაპირ არის დაკავშირებული კონკრეტული საქმის წარმოებაში მიღება და მასზე არსებითად მსჯელობის პერსპექტივა. საკონსტიტუციო სასამართლომ კონსტიტუციის „საჯარო კითხვით“ უნდა გამორიცხოს პრაქტიკაში კონსტიტუციასთან შეუსაბამო განმარტება.⁸³

⁷⁸ ბარამაშვილი, მაჭარაშვილი, 2021, 32.

⁷⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილება საქმეზე, „შპს სამაუნეებლო კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-78.

⁸⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 18 აპრილის N2/1/631 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქეები – თეიმურაზ ჯანაშია და გიული ალანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-43.

⁸¹ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 7 დეკემბრის N2/8/765 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე დავით ძონენიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-10.

⁸² ჯავახიშვილი (რედ.), 2024, 138.

⁸³ ქაშაკაშვილი, 2017, 79.

საკონსტიტუციო სასამართლო თავად უშვებს იმის შესაძლებლობას, რომ საერთო სასამართლოებმა ნორმას განსხვავებული შინაარსი შესძინონ, რა დროსაც თავადვე ანიჭებს სადავო ნორმას ნორმატიულ შინაარსს. ამრიგად, საკონსტიტუციო სასამართლოს ნორმის განმარტებისთვის ფართო არეალი აქვს, შეუძლია კონკრეტული სიტუაციის მიხედვით არ გაითვალისწინოს საერთო სასამართლოს განმარტება და თავად განმარტოს სადავო ნორმის შინაარსი. შესაბამისად, თუკი დავის გადაწყვეტისას იგი სადავო ნორმას მიიჩნევს არაკონსტიტუციურად, მისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ ექნება საერთო სასამართლოს განმარტებას.⁸⁴

ერთ-ერთ საქმეში გასაჩივრებული იყო სისხლის სამართლის საპროცესო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებდა პატიმრობის 9 თვიანი ვადის გამოყენებას სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმეზე, მიუხედავად იმისა, პირს ბრალი ედებოდა თუ არა პატიმრობის გამოყენებამდე ჩადენილ დანაშაულში.⁸⁵ რადგანაც ნორმა იძლეოდა სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას და არაერთგვაროვანი იყო საერთო სასამართლოების პრაქტიკა, საკონსტიტუციო სასამართლომ არ გაითვალისწინა საერთო სასამართლოს ინტერპრეტაცია, თავად განმარტა ნორმა და შედეგად, არაკონსტიტუციურად ცნო სადავო ნორმის კონსტიტუციის საწინააღმდეგო ნორმატიული შინაარსი.⁸⁶ ამ შემთხვევაში, სადავო ნორმასთან დაკავშირებით ურთიერთგამომრიცხავი განმარტება საკონსტიტუციო სასამართლომ გამოიყენა მოსარჩელის უფლებების დასაცავად. თუმცა იმის გამო, რომ არ არსებობს ერთიანი მიდგომა სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტული განმარტების ცნებასთან დაკავშირებით, საკონსტიტუციო სასამართლოს შეუძლია გაიზიაროს რომელიმე ერთი ინსტანციის სასამართლოს განმარტება და მას დააფუძნოს თავისი გადაწყვეტილება ან საერთოდ არ მიიღოს არცერთი სასამართლო ინსტანციის განმარტება.

სადავო ნორმის შინაარსთან დამკვიდრებული პრაქტიკის დროთა განმავლობაში ცვლილებისა და მოსარჩელის მიერ შემოთავაზებული ნორმის ნორმატიული შინაარსის საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკისგან განსხვავებულ განმარტებასთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ის ვერ გაიზიარებდა მოსარჩელის პოზიციას.⁸⁷ მისი შეფასებით, ნორმა შესაძლოა

⁸⁴ იხ., Alen, Melchior, 2002, 25.

⁸⁵ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 15 სექტემბრის N3/2/654 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე გიორგი უგულავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁸⁶ იქვე, II-42.

⁸⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის N2/2/656 გადაწყვეტილება საქმეზე, „სს „სილქ როუდ ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7.

შეიცვალოს საკანონმდებლო ცვლილებების საფუძველზე, თუმცა ეს უკანასკნელი მიუღებელი კანონის არაკონსტიტუციურად ცნობის საფუძველად ვერ გამოდგებოდა, ამიტომ ის ნორმის კონსტიტუციურობას შეაფასებდა იმ შინაარსით, რომელიც მას ჰქონდა საქმის გადანყვევის დროს.⁸⁸ ამასთან, საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკით, ნორმის განსხვავებული ინტერპრეტაციის არსებობა და ამდენად, საერთო სასამართლოს მიერ ნორმის პრაქტიკაში გამოყენების განსხვავებული ვარიაციები არ შეიძლება იქცეს ასეთი ნორმის არაკონსტიტუციურად ცნობის საფუძველად.⁸⁹

2. საერთო სასამართლოს აშკარად არაგონივრული განმარტება

საკონსტიტუციო სასამართლო სადავო ნორმის კონსტიტუციურობას აფასებს საერთო სასამართლოების მიერ მინიჭებული შინაარსით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ასეთი განმარტება არაგონივრულია.⁹⁰ ნორმის პრაქტიკაში გამოყენებით რეალიზდება მისი კონსტიტუციასთან შესაბამისი შინაარსი ან პირიქით, ის ვერ ასახავს ამგვარ დამოკიდებულებას.⁹¹ ეს პოზიცია განპირობებულია სასამართლოს მიდგომით – ყოველგვარი გადამონმების გარეშე არ მიიღოს საერთო სასამართლოს მიერ დადგენილი სადავო ნორმის ნორმატიული შინაარსი.⁹² საკონსტიტუციო სასამართლო საერთო სასამართლოს პრაქტიკის შეფასებისას უნდა მივიდეს დასკვნამდე – რამდენად არსებობს ნორმის პრაქტიკაში კონსტიტუციასთან აცდენის შესაძლებლობა.⁹³ როდესაც საკანონმდებლო ნორმა ზოგადი ხასიათისაა და არ ითვალისწინებს უფლების დაცვის საკმარისად ეფექტურ მექანიზმებს, მისი იმპლემენტაცია ინვესტის მხარეებისთვის არაგონივ-

⁸⁸ იქვე.

⁸⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 13 მაისის N1/1/428,447,459 გადანყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი, საქართველოს მოქალაქე ელგუჯა საბაური და რუსეთის ფედერაციის მოქალაქე ზვიად მანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-17.

⁹⁰ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის N1/2/552 გადანყვეტილება საქმეზე, „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16.

⁹¹ ზოიძე, 2021-2022, 16.

⁹² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს წევრების – ირინე იმერლიშვილის, გიორგი კვერენჩილაძის, მაია კობაღიშვილის და თამაზ ცაბუტაშვილის განსხვავებული აზრი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პლენუმის 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადანყვეტილებასთან დაკავშირებით საქმეზე, „შპს „სამაუნებლო კომპანია რუსთავი 2“ და შპს „ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁹³ იქვე.

რული და განუჭვრეტელი სასამართლო პრაქტიკის განვითარებას. შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლოს განსაკუთრებული როლი აქვს, სწორად შეაფასოს ნორმის შინაარსი.⁹⁴

საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკით არ არის დადგენილი, კონკრეტულად რა მოიაზრება საერთო სასამართლოს აშკარად არაგონივრულ განმარტებად და რა სტანდარტს უნდა აკმაყოფილებდეს მისი შეფასება. მიუხედავად ამისა, საკონსტიტუციო სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეში არაგონივრულად მიიჩნია სადავო ნორმასთან დაკავშირებით საერთო სასამართლოების განმარტება.⁹⁵ მისი შეფასებით, სასამართლო სისტემის გადატვირთულობიდან გამომდინარე, არსებობდა შესაძლებლობა, ისე გასულიყო გასაჩივრების ათდღიანი ვადა, რომ პირს არ ჰქონოდა ჩაბარებული მის მიმართ მიღებული დასაბუთებული დადგენილების ასლი.⁹⁶ საკონსტიტუციო სასამართლომ შეისწავლა საერთო სასამართლოების პრაქტიკა და გამოარკვია, რომ მოსარჩელეს დასაბუთებული დადგენილების დროულად ჩაუბარებლობის შემთხვევაში, 10 დღის ვადაში უფლება აქვს წარადგინოს სააპელაციო საჩივარი სათანადო დასაბუთების გარეშე, ხოლო დასაბუთებული დადგენილების მიღების შემდეგ – სააპელაციო სასამართლოს მიანოდოს დამატებითი არგუმენტაცია. საკონსტიტუციო სასამართლომ საერთო სასამართლოების ამგვარი განმარტებები მიიჩნია გაუმართლებლად, რადგან მისი შეფასებით, იზღუდებოდა სამართლიანი სასამართლოს უფლებით გარანტირებული, ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში უფლების სრულყოფილად და ეფექტიანად დაცვის შესაძლებლობა.⁹⁷

საერთო სასამართლოს არაგონივრულობაზე საუბრისას საკონსტიტუციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოსარჩელე არის პასუხისმგებელი საკონსტიტუ-

⁹⁴ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს წევრების – ირინე იმერლიშვილის, გიორგი კვერენჩილაძის, მაია კობალეიშვილის და თამაზ ცაბუტაშვილის განსხვავებული აზრი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 29 დეკემბრის N3/7/679 გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით საქმეზე, „შპს სამაუნწყებლო კომპანია რუსთავი 2“ და „შპს ტელეკომპანია საქართველო“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“

⁹⁵ ამ შემთხვევაში, მოსარჩელისათვის პრობლემური იყო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე მიღებული რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს დადგენილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების ვადის ათვლის დასაწყისი არა დადგენილების დასაბუთებული დადგენილების ჩაბარების, არამედ მისი მიღების, გამოცხადების მომენტიდან, იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 18 აპრილის N1/3/1263 გადაწყვეტილება საქმეზე, „ირაკლი ხვედელიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁹⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 18 აპრილის N1/3/1263 გადაწყვეტილება საქმეზე, „ირაკლი ხვედელიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-8-14.

⁹⁷ იქვე, II-34.

ციო სასამართლოს წარუდგინოს საერთო სასამართლოების არაერთგვაროვანი განმარტების დამადასტურებელი პრაქტიკა და დაარწმუნოს სასამართლო, სადავო ნორმის კონკრეტული განმარტება რატომ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციით დადგენილ წესრიგს და არღვევს ადამიანის უფლებებს.⁹⁸ სწორედ მოსარჩელემ უნდა მიუთითოს არგუმენტები, რატომ არის საერთო სასამართლოების პრაქტიკა არაგონივრული და ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას.⁹⁹ ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში საკონსტიტუციო სასამართლო იხელმძღვანელებს ნორმის სისტემური ანალიზისა და საერთო სასამართლოს მიერ დამკვიდრებული პრაქტიკით.¹⁰⁰ მან თავი არ უნდა შეიკავოს დავის გადაწყვეტისთვის გამოსაყენებელი ნორმის შინაარსის განმარტებისგან.

იმ პირობებში, როდესაც მოსარჩელე საკონსტიტუციო სასამართლოს ვერ დაუსაბუთებს სადავო ნორმის პრობლემურობას, საკონსტიტუციო სასამართლო დამოუკიდებლად განმარტავს ნორმას და საკუთარი დისკრეციით მიიანიჭებს მას გარკვეულ შინაარსს.¹⁰¹ ამ შემთხვევაში მთლიანად საკონსტიტუციო სასამართლოზეა დამოკიდებული, რა ხერხებით და მეთოდებით განმარტავს სადავო ნორმას და მასში ამოიკითხავს თუ არა, კონსტიტუციის საწინააღმდეგო განმარტებას.¹⁰² როგორც უკვე აღინიშნა, მას ისედაც ფართო მიხედულობა აქვს საერთო სასამართლოს განმარტების მხედველობაში მიღებასთან დაკავშირებით,¹⁰³ მასვე შეუძლია გააუქმოს არაკონსტიტუციური კანონები.¹⁰⁴ ამდენად, მნიშვნელოვანია ამ პროცესის მეტი სიცხადე, რათა საკონსტიტუციო სასამართლომ სადავო ნორმაში დაინახოს ადამიანის უფლებების დარღვევის საფრთხეები, რისთვისაც სრულად უნდა განიხილოს, შეაფასოს და აწონ-დაწონოს საქმის კო-

⁹⁸ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 7 დეკემბრის N2/8/765 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე დავით ძონენიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-10.

⁹⁹ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 18 აპრილის N2/1/631 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – თეიმურაზ ჯანაშია და გიული აღანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-53.

¹⁰⁰ ნორმის სისტემური განმარტების მეთოდს იყენებს ლიეტუვის საკონსტიტუციო სასამართლო, იხ., Constitutional Court Ruling of The Republic of Lithuania, NKT21-N3/2024, 7 March 2024; Constitutional Court Ruling of The Republic of Lithuania, NKT8-N1/2023, 23 January 2023.

¹⁰¹ იხ., Shapiro M., Judicial Power and Democracy, in: Judicial Power: How Constitutional Courts Affect Political Transformation, Edited by C. Landfried, Cambridge University Press, 2019, 23.

¹⁰² იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2022 წლის 4 ნოემბრის N3/6/1392 განჩინება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-9

¹⁰³ იხ., Bell, Paris, 2016, 284.

¹⁰⁴ იხ., Sadurski, 2014, 36.

ნსტიტუციური ასპექტები,¹⁰⁵ კრიტიკულად შეაფასოს მისივე პრეცედენტული გადაწყვეტილებები.¹⁰⁶ შედეგად, უნდა უზრუნველყოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გზით უფლების დაცვის ეფექტიანობა.¹⁰⁷

VI. საერთო სასამართლოს განმარტების არარსებობისას სადავო ნორმის კონსტიტუციურობის შემოწმება

სადავო ნორმასთან დაკავშირებით საერთო სასამართლოს პრაქტიკის არარსებობისას საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმას განმარტავს საერთო სასამართლოს პრაქტიკისგან დამოუკიდებლად.¹⁰⁸ ფაქტობრივად, ამ მიდგომის გათვალისწინებით, საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის საერთო სასამართლოს განმარტება იმთავითვე არ არის ურყევი მოცემულობა და მას შეუძლია არ გაიზიაროს ის, თუნდაც საკითხის გადაწყვეტისას არსებობდეს საერთო სასამართლოს განმარტება.¹⁰⁹ იმ შემთხვევაში, როდესაც არ არსებობს საერთო სასამართლოს განმარტება, სადავო ნორმის განმარტებისთვის საკონსტიტუციო სასამართლო შესაძლოა დაეყრდნოს სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტულ განმარტებას, რაშიც მოიაზრება ხელისუფლების სხვა ორგანოები, რომლებსაც ევალუატირებს სადავო ნორმის პრაქტიკაში გამოყენება და აღსრულება.¹¹⁰ მთავარია, ასეთი ორგანოები ნორმას იყენებდნენ პრაქტიკაში.¹¹¹ სადავო ნორმიდან მომდინარე რისკების შეფასებისთვის, უნდა არსებობდეს ნორმის პრაქტიკაში გამოყენებული ორგანოს მხრიდან ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით დადგენილი კონკრეტული განმარტება.¹¹²

¹⁰⁵ შეად., The Federal Constitutional Court of Federal Republic of Germany, 2 BvR 1436/02, 24 September 2003; Constitutional Court Judgment of Republic of Italy, No. 14, 1 December 2022.

¹⁰⁶ იხ., Constitutional Court Judgment of Republic of Italy, No. 194, 26 September 2018.

¹⁰⁷ იხ., საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების – ოთარ სიჭინავას და ლალი ფაფიაშვილის განსხვავებული აზრი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 23 დეკემბრის N2/15/691 განჩინებასთან დაკავშირებით საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე ტარიელ ფოცხვერია საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის წინააღმდეგ“.

¹⁰⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 23 სექტემბრის N1/4/1330 გადაწყვეტილება საქმეზე, „გიორგი ცერცვაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-23.

¹⁰⁹ იტალიის გამოცდილების შესახებ, იხ., Bell, Paris, 2016, 260.

¹¹⁰ ბარამაშვილი, მაჭარაშვილი, 2021, 32.

¹¹¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 15 ივლისის N2/10/1540 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-3.

¹¹² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 23 სექტემბრის N1/4/1330

სადავო ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით, კონკრეტული სახელმწიფო ორგანოს პოზიცია ვერ იქნება მიჩნეული ავტორიტეტულ განმარტებად, თუ იგი სადავო ნორმას არ იყენებს პრაქტიკულ საქმიანობაში¹¹³ (მაგალითად, თუ ის მხოლოდ ჰიპოთეტურად, კონკრეტული შემთხვევისგან დამოუკიდებლად განმარტავს ნორმას მოქალაქეთა მიმართვის შემთხვევაში). ავტორიტეტულ განმარტებად ასევე არ მიიჩნევა სადავო ნორმის სამართალშემფარდებლის ცალკეული პოზიციები (წერილობითი ფორმით), რომლებიც განსხვავდებიან საერთო სასამართლოს პრაქტიკისგან.¹¹⁴ ასეთ შემთხვევაში, გამოსავლის სახით, საკონსტიტუციო სასამართლო ნორმას კეთილსინდისიერი განმარტების მეთოდის გამოყენებით განმარტავს და თუკი რომელიმე ასეთი განმარტება არ იქნება კონსტიტუციის პრინციპებთან შესაბამისი, მას არაკონსტიტუციურად მიიჩნევა.¹¹⁵

საკონსტიტუციო სასამართლოს ნათლად განსაზღვრული არ აქვს, რა იგულისხმება სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტულ განმარტებაში. მნიშვნელოვანია, საკონსტიტუციო სასამართლომ გამოკვეთოს უფრო მეტი გარემოება სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტული განმარტების იდენტიფიცირებისთვის, მათ შორის, ცხადი უნდა იყოს სამართალშემფარდებლები ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე იყენებენ სადავო ნორმას საკითხის გადაწყვეტისთვის ან/და აღასრულებენ მათ მიერვე მიღებულ გადაწყვეტილებას, თუ ეს ეხება სხვა ორგანოს, რომელიც საქმიანობის მიზნებისთვის იყენებს ნორმას. შეფასებისთვის ამოსავალი უნდა იყოს სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტულ განმარტებას გავლენა ჰქონდეს მოსარჩელე მხარისთვის მიუღებელი სამართლებრივი შედეგის დადგომისთვის.¹¹⁶

შესაძლებელია, საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ სადავო ნორმის განმარტების შემდეგ, საერთო სასამართლომ იმავე ნორმის განსხვავებული შინა-

გადაწყვეტილება საქმეზე, „გიორგი ცერცვაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-27.

¹¹³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 19 ოქტომბრის N3/4/858 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქეები – ლაშა ჩალაძე, გივი კაპანაძე და მარია თოდუა საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის წინააღმდეგ“, II-6.

¹¹⁴ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2021 წლის 22 აპრილის N2/2/1360 განჩინება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-12.

¹¹⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 29 თებერვლის N2/1/484 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ და საქართველოს მოქალაქე თამარ ხიდაშელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-13.

¹¹⁶ ამგვარი მიდგომა აქვს მაგალითად უნგრეთს, იხ., Constitutional Court Decision of Republic of Hungary, N3434 (X. 25.), 25 October 2023, Para. 52.

არსი დაადგინოს, ასეთ დროს საკონსტიტუციო სასამართლო უფლებამოსილია ნორმა შეაფასოს იმ შინაარსით, რაც მას საერთო სასამართლოს განმარტებებმა შესძინა.¹¹⁷ საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც სასამართლომ სადავო ნორმა არაკონსტიტუციურად ცნო, ვინაიდან მისი რამდენიმე შესაძლო განმარტებიდან ერთ-ერთი კონსტიტუციის საწინააღმდეგო იყო.¹¹⁸ ამრიგად, საერთო სასამართლოს პრაქტიკის არარსებობა საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის არ არის დამაბრკოლებელი, არაკონსტიტუციურად ცნოს ასეთი ნორმა.¹¹⁹

კონსოლიდირებული ინტერპრეტაციის არარსებობისას საკონსტიტუციო სასამართლომ დაინტერესებულ პირებს უნდა შესთავაზოს კანონმდებლობის საკუთარი ინტერპრეტაცია.¹²⁰ საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა დაანესოს კანონის ყველაზე შესაფერისი ინტერპრეტაცია ძირითადი უფლებების ეფექტიანად დასაცავად.¹²¹ განმარტების მეთოდების მრავალფეროვნების გათვალისწინებით, შეუძლებელია ერთ კონკრეტულ მეთოდს მიენიჭოს უპირატესობა,¹²² მთავარია, სადავო ნორმის განმარტებასთან დაკავშირებით საბოლოო სიტყვა თქვას საკონსტიტუციო კონტროლის ექსკლუზიური უფლებამოსილების მქონე საკონსტიტუციო სასამართლომ,¹²³ რისთვისაც უნდა გამოიყენოს ყველა შესაძლო განმარტების მეთოდი და უზრუნველყოს სადავო ნორმის „კონსტიტუციის შესაბამისი ინტერპრეტაცია“.¹²⁴ შედეგად, უნდა გამორიცხოს სადავო ნორმიდან მომდინარე ადამიანის უფლებების საწინააღმდეგო განმარტების არსებობა, რადგან ნორმის განმარტების მიზანი ადამიანის უფლებების სათანადოდ დაცვაა.

¹¹⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 25 დეკემბრის N2/1/877 განწყვეტილება საქმეზე, „შპს ალტა“, „შპს ოქეი“, „შპს ზუმერი ჯორჯია“, „შპს ჯორჯიან მობაილ იმპორტი“ და „შპს სმაილი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-71.

¹¹⁸ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 დეკემბრის N1/3/407 განწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია და საქართველოს მოქალაქე – ეკატერინე ლომთათიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-30; The Federal Constitutional Court of Federal Republic of Germany, 1 BvR 1585/13, 31 May 2016, Para. 82.

¹¹⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის N2/3/680 განწყვეტილება საქმეზე, „შპს იუ-სი-ჯი გრინ ფაუერი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-9.

¹²⁰ იხ., Passaglia, 2016, 425.

¹²¹ Bell, Paris, 2016, 298.

¹²² იხ., ბარაქი, 2017.

¹²³ Bugarcic, 2001, 253.

¹²⁴ იხ., Determann, Heintzen, 2019, 104-106.

VII. დასკვნა

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ დავის გადაწყვეტისას სადავო ნორმის საერთო სასამართლოს განმარტების გათვალისწინების საკითხთან დაკავშირებით, სასამართლო პრაქტიკის შესწავლის შედეგად, გამოიკვეთა რამდენიმე ძირითადი პრობლემა. არსებული გამოწვევების დაძლევა და ადამიანის უფლებების ეფექტიანად დაცვაზე დაფუძნებული სისტემის განვითარება შესაძლებელია მხოლოდ საკონსტიტუციო სასამართლოს დასაბუთებული პოზიციითა და არსებული სტანდარტის გაუმჯობესებით. პრაქტიკის დახვეწისკენ მიმართული წინადადებები საკონსტიტუციო სასამართლოს გაუადვილებს გადაწყვეტილების მიღებას, მოსარჩელებს კი დაეხმარება ნორმის სავარაუდო არაკონსტიტუციური შინაარსის სწორად იდენტიფიცირებაში, რასაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს სარჩელის განსახილველად მიღებისთვის.

გამოკვეთილი მიგნებებიდან აღსანიშნავია, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს არ გააჩნია ერთგვაროვანი დამოკიდებულება სადავო ნორმის შინაარსის განსაზღვრისთვის საერთო სასამართლოს განმარტების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით. გაურკვეველია, საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის საერთო სასამართლოს სამართლებრივი შეფასება მხოლოდ ანგარიშგასაწევი ფაქტორია თუ ვალდებულება. ეს იმ ფონზე, როდესაც სადავო ნორმის შინაარსის იდენტიფიცირებასთან პირდაპირ არის დაკავშირებული საქმის წარმოებაში მიღება და მასზე არსებითად მსჯელობა. საკონსტიტუციო სასამართლომ უფრო მეტი სიცხადე უნდა შეიტანოს ამ კონცეფციაში, რისთვისაც უნდა შემუშავდეს პრაქტიკული მახასიათებლები, მათ შორის, ყურადღება უნდა გამახვილდეს: საერთო სასამართლოს მიერ ნორმის განმარტების მეთოდების რელევანტურობაზე სადავო ნორმის რეალური შინაარსის გამოვლენისთვის; საერთო სასამართლოს მიერ ნორმის ფორმალურად თუ მექანიკურად განმარტებასა და დასაბუთებაზე; საქმის ფაქტობრივ გარემოებებსა და საერთო კონტექსტზე; აგრეთვე, საერთო სასამართლოს მიერ არსებითი მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოებაზე მსჯელობაზე, რომელიც უფლებაშემზღუდველი ხასიათისაა. სწორედ ამ საკითხების ანალიზის შემდეგ უნდა მიიღებოდეს გადაწყვეტილება საერთო სასამართლოს განმარტების კონსტიტუციურობის შესახებ.

საკონსტიტუციო სასამართლოს მეტ-ნაკლებად მყარი პოზიცია საერთო სასამართლოს განმარტების მბოჭავ ძალაზე ჩამოყალიბებული აქვს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის სავალდებულო განმარტების შემთხვევაში. საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ის ვალდებულია მოცემულობად მიიღოს და

გაიზიაროს დიდი პალატის განმარტება. თუმცა მას მართებს მსგავსი პოზიციის დასაბუთება, რადგან ნორმის კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით საბოლოო გადანყვეტილებას სწორედ ის იღებს და მის შეფასებებს თუ ინტერპრეტაციას შეუძლია გავლენა მოახდინოს ხელისუფლების საქმიანობაზე. საკონსტიტუციო სასამართლომ უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განმარტება უპირობო მოცემულობად ყველა შემთხვევაში კი არ უნდა მიიღოს, არამედ მაშინ, როდესაც ასეთი განმარტება არ ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას. მან უნდა გადაამოწმოს ამგვარი განმარტების თავსებადობა კონსტიტუციურ ღირებულებებთან და უაპელიაციოდ არ მიიჩნიოს სადავო ნორმის განმარტების ერთადერთ მასშტაბად. საკონსტიტუციო სასამართლო ამ საკითხზე უნდა მსჯელობდეს თანმიმდევრულად და უნდა იკვლევდეს ნორმის განმარტების კონსტიტუციურობის ყველა ასპექტს.

საკონსტიტუციო სასამართლო არ არის შეზღუდული საერთო სასამართლოს ნორმატიული შეფასებით. მას შეუძლია დავის გადანყვეტისას მოცემულობად მიიღოს საერთო სასამართლოს მიერ ნორმისთვის მინიჭებული შინაარსი ან უარი განაცხადოს მასზე. ფაქტია, ასეთი დამოკიდებულება არ არის თვითკმარი, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა დაასაბუთოს ნორმის პრაქტიკაში იმპლემენტაციის კონსტიტუციასთან თანხვედრა. იმის გათვალისწინებით, რომ საკონსტიტუციო სასამართლო იზიარებს ე.წ. „ცოცხალი კანონის“, იგივე პრაქტიკაზე ორიენტირებულ მოდელს, მან საფუძვლიანად უნდა შეისწავლოს სადავო ნორმის გამოყენების ცალკეული შემთხვევა და დაადგინოს ნორმის გამოყენების პრაქტიკის კონსტიტუციასთან თანაბრობა. საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა გამოკვეთოს სადავო ნორმის კავშირი საკონსტიტუციო წესრიგთან, როდესაც ის აპირებს საერთო სასამართლოს განმარტებისთვის სავალდებულო ძალის მინიჭებას, სხვა შემთხვევაში, ყოველთვის იარსებებს კითხვის ნიშნები მისი განმარტების მიზანშეწონილობაზე. ამასთან, მხოლოდ საკონსტიტუციო სასამართლოს დასაბუთებულ მიდგომას და სადავო ნორმის განმარტებისას კანონმდებლის რეალური მიზნის გამორკვევას შეუძლია სამართლებრივი უსაფრთხოების განმტკიცება.

საკონსტიტუციო სასამართლო თავისი პრაქტიკით შეეცადა განესაზღვრა და გამოეყო ის შემთხვევები, როდესაც არ გაიზიარებდა საერთო სასამართლოს განმარტებას სადავო ნორმის რეალური შინაარსის გაგებისთვის. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მხოლოდ ამ გამონაკლისი პრეცედენტის დასახელება საკმარისი იქნებოდა, ისე, რომ არ დაეკონკრეტებინა რას მოიაზრებდა მათში. შედეგად, დღემდე არ არსებობს საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასება, თუ როდის არსებობს ერთი და იმავე სასამართლოს წინააღმდეგობრივი ან არაგონივრული განმარტება. საჭიროა საკონსტიტუციო სასამართლომ გააანა-

ლიზოს, რა ინდიკატორების გამოყენებით მიდის დასკვნამდე, რომ საერთო სასამართლოს განმარტება წინააღმდეგობრივი ან არაგონივრულია: კერძოდ, უნდა შეფასდეს საერთო სასამართლოების მიერ დადგენილი სადავო ნორმის ნორმატიული შინაარსი რამდენად არის ურთიერთგამომრიცხავი და ბუნდოვანი; ამგვარი განმარტება გაუმართლებლად შეიცავს თუ არა ადამიანის უფლებების დარღვევის მომეტებულ რისკებს; საერთო სასამართლოს განმარტება არის თუ არა იმდენად ზედაპირული, რომ ნათლად იკვეთება მისი წინააღმდეგობა კონსტიტუციურ პრინციპებთან. ამრიგად, ამ მიდგომით, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა გამორიცხოს საერთო სასამართლოთა პარალელური განმარტებების არსებობა, რაც აზიანებს მოსარჩელის კანონიერ ინტერესებს. მოსარჩელებს უნდა ჰქონდეთ პასუხი კითხვაზე, კონკრეტულად რა იგულისხმება საერთო სასამართლოს განმარტების წინააღმდეგობრივ ხასიათსა და არაგონივრულობაში, რისთვისაც საკონსტიტუციო სასამართლომ თავისი დამოკიდებულება განჩინებით, საოქმო ჩანანერით თუ გადაწყვეტილებით უნდა გახადოს გასაგები. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ამ უკანასკნელს ექნება სიტუაციის შესაბამისად განუსაზღვრელი მოქმედების შესაძლებლობა, რაც დააზიანებს მისსავე ავტორიტეტს და საფრთხეს შეუქმნის სამართლებრივ უსაფრთხოებას.

საკონსტიტუციო სასამართლოს საერთო სასამართლოების წინააღმდეგობრივი და აშკარად არაგონივრულობის მტკიცების სტანდარტი მოსარჩელესა და მოპასუხეზე გადააქვს. ის მხარეებს აკისრებს პასუხისმგებლობას, წარადგინონ სამართალშემფარდებლის ავტორიტეტული განმარტებები, საიდანაც იკვეთება განმარტების ურთიერთწინააღმდეგობრივი ან არაგონივრული ხასიათი. თავის მხრივ, ამ უკანასკნელში რა იგულისხმება, უცნობია, რადგან მისი იდენტიფიცირებისთვის საკონსტიტუციო სასამართლოს არ განუსაზღვრავს შესაბამისი ნიშნები. საერთო სასამართლოს გარდა სამართალშემფარდებლად ის მოიაზრებს ადმინისტრაციულ ორგანოს, რომელიც ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში განმარტავს სადავო ნორმას და ანიჭებს მას კონკრეტულ მნიშვნელობას, რომელიც დაინტერესებული მხარისთვის წარმოშობს სამართლებრივ შედეგს, თუ ის გულისხმობს სხვა ორგანოს, რომელიც საქმიანობის მიზნებისთვის ყოველდღიურად განმარტავს ნორმას, დამოუკიდებლად იმისა, რა შედეგებს იწვევს მის მიერ ნორმის განმარტება. შეფასების საზომი უნდა იყოს სამართალშემფარდებლის განმარტების უარყოფითი გავლენა მხარის სამართლებრივ შედეგზე, რასაც მოსარჩელე არაკონსტიტუციურად მიიჩნევს. საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეაფასოს სადავო ნორმის კონსტიტუციის დანაწესთან შესაბამისობა. ამრიგად, გაურკვეველია მისი ლოგიკა – თუკი მხარე ვერ გამოიჩინს სათანადო ყურადღე-

ბას და საკონსტიტუციო სასამართლოს ვერ მიაწვდის ამომწურავ ინფორმაციას ნორმის პრაქტიკაში გამოყენების ცალკეული შემთხვევის შესახებ, უარი განაცხადოს სადავო ნორმის შინაარსის კონსტიტუციურობის დადგენაზე. ასეთი მიდგომა ეწინააღმდეგება საკონსტიტუციო სასამართლოს ფუნქციას და საფრთხეში აგდებს კონსტიტუციური მონესრიგების აბსოლუტურ ბუნებას.

კონსტიტუციის დაცვის ფუნქციის შესრულებით საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა დაიცვას სამართლის უზენაესობა და დემოკრატია, სადაც საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოებს შორის კონსტრუქციულ დიალოგს განსაკუთრებული როლი აკისრია. საკონსტიტუციო დავის გადაწყვეტისას საერთო სასამართლოს განმარტების გათვალისწინების ფარგლებთან დაკავშირებით მიდგომა უნდა იყოს განჭვრეტადი, რათა საკონსტიტუციო სასამართლოს მეშვეობით ადამიანის უფლებების დაცვა საკმარისად ეფექტიანი იყო. საკონსტიტუციო სასამართლოს უფრო მეტი პასუხისმგებლობა და დასაბუთება მართებს, შესაძლებელი გახადოს მისი მოქმედების პროგნოზირება არსებული სტანდარტის გამოყენებისას. შემოთავაზებული რეკომენდაციები ხელს შეუწყობს სამართლებრივ უსაფრთხოების განმტკიცებას, მოსარჩელის უფლებების დაცვასა და ეფექტიანი საკონსტიტუციო კონტროლის განხორციელებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

- აბესაძე დ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ნორმის შინაარსის არაკონსტიტუციურად ცნობა – თეორიული დაკვირვებანი და პრაქტიკული გამონაკვეთები, „საკონსტიტუციო სამართლის ჟურნალი“, N1, 2023
- ბარამაშვილი თ., მაჭარაშვილი ლ., კონსტიტუციური სარჩელის დასაშვებობის სტანდარტები, თბილისი, 2021
- ბარაქი ა., ჰერმენევტიკა და კონსტიტუციის ინტერპრეტაცია, პ. ჯავახიშვილის თარგმანი, ჟურ. „სამართლის მეთოდები“, N1, 2017
- გეგენავა დ., ჯავახიშვილი პ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო: პოზიტიური კანონმდებლობის მცდელობა და გამონაკვეთები, ნიგნში: ლადო ქანტურია 55, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2018
- ერემაძე ქ., ინტერესთა დაბალანსება დემოკრატიულ საზოგადოებაში, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება, 2013
- ზედელაშვილი დ., ქეცბაია თ., საკონსტიტუციო სასამართლო კონტროლის რეფორმა: სრული ინსტიტუციონალიზაცია და სისტემური მიუკერძოებლობა, თბილისი, 2024.
- ზოიძე ბ., კონსტიტუციის ნორმების კონსტიტუციურობის შემოწმების პრობლემები, ჟურნ. „საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა“, N8, 2015
- ზოიძე ბ., „ნორმატიული შინაარსის კონსტიტუციურობის კონცეფცია“ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაში „ნოდარ დვალის

- საქმეში“ საკუთრების კეთილსინდისიერ შექმნასთან დაკავშირებით, ჟურნ. „კერძო სამართლის მიმოხილვა“, Nos. 3-4, 2021-2022
- ზოიძე ბ., საკონსტიტუციო კონტროლი და ლირებულებათა წესრიგი საქართველოში, თბილისი, 2007
  - ზოიძე ბ., ძირითადი უფლებების არსის შენარჩუნების პრინციპი, „საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა“, N5, 2012
  - კახიანი გ., საკონსტიტუციო კონტროლის ინსტიტუტი და მისი ფუნქციონირების პრობლემები საქართველოში: კანონმდებლობის და პრაქტიკის ანალიზი, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისი, 2008
  - ლოლაძე ბ., მაჭარაძე ზ., ფირცხალიშვილი ა., საკონსტიტუციო მართლმსაჯულება, თბილისი, 2021
  - საკონსტიტუციო სამართალწარმოება, პ. ჯავახიშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2024
  - ქაშაკაშვილი ნ., კონსტიტუციის განმარტება და საკონსტიტუციო მართლმსაჯულების ხედვები, ჟურნ. „საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა“, N11, 2017
  - შავგულიძე თ., კონსტიტუციის შესაბამისი განმარტების მნიშვნელობა საერთო სასამართლოებისა და საკონსტიტუციო ნორმათკონტროლისას, ჟურნ. „საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა“, N15, 2024
  - ჯავახიშვილი პ., თვითინიციატივასა და შეჯიბრებითობას შორის: ერთი გადაწყვეტილება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკიდან, წიგნში: ავთანდილ დემეტრაშვილი 75, დ. გეგენაეას და მ. ჯიქიას რედაქტორობით, თბილისი, 2017
  - ჯავახიშვილი პ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო და ფაქტობრივი რეალური კონტროლი, „სამართლის ჟურნალი“, N1, 2017
  - Ahmed A., A Theory of Constitutional Norms, Michigan Law Review, Vol. 120, No. 7, 2022
  - Alen A., Melchior M., The Relations Between the Constitutional Courts and the Other National Courts, Including the Interference in This Area of the Action of the European Courts, General Report, XIth Congress of the Conference of European Constitutional Courts, Brussels, 2002
  - Bell J., Paris M.L., Rights-Based Constitutional Review, Constitutional Courts in a Changing Landscape, Edward Elgar Publishing, 2016
  - Bugaric B., Court as Policy-Makers: Lessons from Transition, Harvard International Law Journal, Vol. 42, No. 1, 2001
  - Determann L., Heintzen M., Constitutional Review of Statutes in Germany and the United States Compared, Florida State University Journal of Transnational Law & Policy, Vol. 28, No. 1, 2019
  - Faber R., The Austrian Constitutional Court – An Overview, ICL Journal Vienna Journal on International Constitutional Law, Vol. 1, No. 1, 2008
  - Finck D.E., Judicial Review: The United States Supreme Court Versus the German Constitutional Court, Boston College International and Comparative Law Review, Vol. 20, No. 1, 1997
  - Gihuri B., Examining Constitutional Review Mechanisms Exploring the Implications of Sweden’s Lack of a Constitutional Court Compared to Germany and South Africa, Umea University, 2024

- Ginsburg T., Versteeg M., Why Do Countries Adopt Constitutional Review?, *The Journal of Law, Economics, and Organization*, Vol. 30, No. 3, 2014
- Shapiro M., *Judicial Power and Democracy*, in: *Judicial Power: How Constitutional Courts Affect Political Transformation*, Edited by C. Landfried, Cambridge University Press, 2019
- Keturakienė A., Murauskas D., *The Dialogue of the Constitutional Court with the Ordinary Courts: The Developments in Thirty Years*, Vilnius University Open Series, 2024
- Kovalčík M., *Constitutional Referrals by Ordinary Courts: A Platform for Judicial Dialogue and Another Toolkit for Judicial Resistance?*, *European Constitutional Law Review*, Vol. 20, No. 1, 2024
- Kosař D., Baroš J., Dufek P., *The Twin Challenges to Separation of Powers in Central Europe: Technocratic Governance and Populism*, *European Constitutional Law Review*, Vol. 15, No. 3, 2019
- Kriszta K., Attila T.G., *Constitutional Review as a Democratic Instrument*, *Review of Central and East European Law Journal*, Vol. 48, Nos. 3-4, 2023
- Lalisán S., *Classifying Systems of Constitutional Review: A Context-Specific Analysis*, *Indiana Journal of Constitutional Design*, Vol. 5., No. 1, 2020
- Michaut F., *Legal Theory and the Establishment of the Basic Norms of a Society (or What Is Judicial Review of Constitutionality about?)*, *An international Journal of Jurisprudence and Philosophy of Law*, Vol. 9, No. 4, 1996
- Palguna D., *Constitutional Complaint and The Protection of Citizens The Constitutional Rights*, *Constitutional Review*, Vol. 3, No. 1, 2017
- Passaglia P., *Making a Centralized System of Judicial Review Coexist with Decentralized Guardians of the Constitution: The Italian Way*, *The Italian Law Journal*, Vol. 2, No. 2, 2016
- Sadurski W., *Rights Before Courts: A Study of Constitutional Courts in Postcommunist States of Central and Eastern Europe*, 2nd Ed., Springer, 2014
- Sweet A.S., *The Politics of Constitutional Review in France and Europe*, *International Journal of Constitutional Law*, Vol. 5, No. 1, 2007
- Visser M.D., *The Rise of Constitutional Adjudication*, *Constitutional Review in Europe: A Comparative Analysis*, Hart Publishing, 2014.

Gia Chkhaidze*

CONSIDERATION OF THE ORDINARY COURTS' PRACTICE OF APPLICATION OF NORMS DURING THE EXAMINATION OF CONSTITUTIONAL DISPUTES

Abstract

When interpreting a normative act, the Constitutional Court must consider not only the textual meaning of a disputed norm but also the authoritative interpretation given to it by the ordinary courts. At the same time, the Constitutional Court does not always share the interpretation adopted by the ordinary courts. Adherence to this standard is crucial for determining the admissibility of a constitutional complaint or submission, since the allegedly unconstitutional content of a norm must clearly derive from the text of the disputed provision and/or be confirmed by the authoritative interpretation of the bodies responsible for its application.

The case law of the Constitutional Court is not consistent and does not reflect a uniform approach to what should be regarded as an authoritative interpretation by bodies applying the law. To what extent should the interpretation of the ordinary courts be taken into account? What amounts to a contradictory or manifestly unreasonable interpretation by courts of the same instance? What is the Constitutional Court's margin of appreciation where no interpretation of the disputed norm exists in the case law of the ordinary courts? This paper examines the standards and characteristics that may help claimants accurately determine the content of the disputed norm and, consequently, substantiate a constitutional complaint or submission. It may also assist the ordinary courts and the Constitutional Court in harmonizing interpretive practice.

Keywords: Constitutional Review, Constitutional Proceedings, Constitutional Norms, Ordinary Courts, Georgia.

---

* Ph.D. Candidate at Sulhan-Saba Orbeliani University, <https://orcid.org/0009-0006-9731-2802>